

3.4.2.2 Toiseksi ETSK kannattaa Euroopan parlamentin perussopimusvaliokunnan ehdotusta keskittää mahdollisuuksien mukaan ratifiointit johonkin symboliarvoltaan merkittävään ajankohtaan (esimerkiksi 8. tai 9. toukokuuta).

3.4.3 ETSK kehottaa siis unionin toimielimiä osallistumaan aktiivisesti perustuslakisopimusta koskevan viestintästrategian laatimiseen ja toteuttamiseen. On tärkeää toimia jäsenvaltioiden

toimia täydentäen ja antaa voimakas myönteinen signaali unionilta kansalaisille.

3.4.4 Omasta puolestaan ETSK sitoutuu välittämään Euroopan kansalaisyhteiskunnalle selkeitä viestejä perustuslakisopimuksen demokraattisista edistysaskelista, muun muassa kansalaisuutta ja osallistumista koskevista.

Bryssel 28. lokakuuta 2004

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Anne-Marie SIGMUND*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ympäristö taloudellisena mahdollisuutena”

(2005/C 120/24)

Neuvoston tuleva puheenjohtajavaltio Alankomaat pyysi Eurooppa-asiain ministeri Atzo **Nicolaïn** 22. huhtikuuta 2004 lähettämässä kirjeessä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomitealta valmistelevala lausunnon aiheesta ”Ympäristö taloudellisena mahdollisuutena”.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 21. syyskuuta 2004. Esittelijä oli Stéphane **Buffetaut**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. lokakuuta 2004 pidetyssä 412. täysistunnessaan (lokakuun 28. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 130 ääntä puolesta, 2 vastaan 2:n pidettyssä äänestämistä.

1 Johdanto

1.1 Neuvoston tuleva puheenjohtajavaltio Alankomaat pyysi huhtikuussa 2004 lähettämässään kirjeessä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealta valmistelevala lausunnon aiheesta ”Ympäristö taloudellisena mahdollisuutena”. Puheenjohtajavaltion mielestä tulisi korostaa kaikille osapuolille etua tuottavia mahdollisuuksia, joiden ansiosta ympäristöteknologian ja ympäristönsuojelun edistymisen voi omalta osaltaan edistää Lissabonin strategian mukaisten taloudellisten ja sosiaalisten tavoitteiden saavuttamista.

1.2 Eurooppa-neuvosto ei juurikaan painottanut ympäristökysymyksiä vahvistaessaan Euroopan unionille erittäin kunnianhimoisen tavoitteen: unionista on tultava ”maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous, joka kykenee ylläpitämään kestävää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta”. Vain sanalla ”kestävää” ehkä viitattiin kestävään kehitykseen.

1.3 Eurooppa-neuvosto teki vasta kaksi vuotta myöhemmin päätökset, joiden tuloksena unioni sai kestäväen kehityksen strategian. Sillä täydennettiin Lissabonin strategiaa.

1.4 Voidaanko kuitenkaan väittää, että ympäristö on kiinteä osa Lissabonin strategiaa? Eräiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden taloutta vaivaa kehityksen heikkous. Sen takia talouskasvu ja työpaikkojen luominen on jouduttu asettamaan ehdottomasti ensisijaisiksi, ja ympäristö on jäänyt taka-alalle — muinaisten roomalaisten sanonnan ”*primum vivere, deinde philosophare*” mukaisesti. Mutta juuri ympäristöhän asettaa elämisen ehdot; sen tulisi olla kaikille, ei vain asiantuntijoille kuuluva asia.

1.5 Euroopan talouselämän keskeisillä aloilla on ilmaistu huoli siitä, että unioni ja etenkin komissio haluavat näyttää muulle maailmalle mallia ympäristöasioissa, vaikka unioni jäisi pyrkimyksissään yksin.

1.6 Kioton pöytäkirja halutaan panna täytäntöön, vaikka unionin merkittävimmät kilpakumppanit eivät ratifioisi sitä. Jotkut Euroopan talouselämän edustajat ovat reagoineet tähän voimakkaasti: he pitävät tällaista suhtautumistapaa vaarallisen naiivina ja katsovat, että se voi haitata Euroopan talouden kilpailukykyä ankarassa kansainvälisessä kilpailussa. Toiset ovat puolestaan sitä mieltä, että Kioton tavoitteiden avulla voidaan tehostaa tuotantotapoja, pienentää kustannuksia, lievittää energia- ja raaka-ainevaroihin kohdistuvaa painetta ja näin edistää Euroopan talouden kilpailukykyä. Keskustelua siis käydään, ja sitä on syytä valaista konkreettisin esimerkein.

1.7 Kemikaaleja käyttävät teollisuudenalat ovat vastaavasti ilmaisseet huolensa ehdotuksesta, joka koskee kemikaalien rekisteröintiä, arviointia ja lupamenettelyjä (Reach). Komission toteuttamaa ehdotuksen vaikutusten arviointia on kritisoitu voimakkaasti.

1.8 Tällaisia huolia ja arvosteluja ei voida sivuuttaa kevyesti. Niitä ei kohdisteta periaatteita tai politiikkoja vastaan. Niiden taustalla on vakaa käsitys siitä, että talouskasvua ja työpaikkojen luontia koskevat vaatimukset ja nykykäytänteet ovat ristiriidassa sellaisen ympäristönsuojelun kanssa, joka aiheuttaa kohtuutonta sääntelyä ja jossa ei oteta huomioon taloudellisen kilpailun realiteetteja. Ongelmat näyttävät aiheutuvan täytäntöönpanovälineiden, -menettelyjen ja -strategioiden aliarvioinnista ja vääränlaisesta hallinnoinnista.

1.9 Samaan aikaan kuitenkin erät hyvin suuretkin yritykset ja jopa kokonaiset teollisuudenalat pitävät kestävän kehityksen huomioon ottamista toimintastrategiansa vahvana osatekijänä. Ranskalaisen Veolia Environnement -yhtymän pääjohtaja toteikin hallituksen seminaarissa, että ”yritysten toimintakyvystä kestäväan kehitykseen liittyvissä asioissa on nykyään tullut sen tae, että toiminta on kansalaisyhteiskunnan silmissä oikeutettua, ja lisäksi ne ovat yhä suurempi valtti maailmanlaajuisessa kilpailussa ja sijoittajien kiinnostuksen herättämisessä”. Tästä lähestymistavasta on nykyisin tulossa ohjenuora talouden alalla.

1.10 Keskustelua siis käydään. Se on vilkasta, ja mukana on koko yhteiskunta — ennen kaikkea talous- ja yhteiskuntaelämä sekä ympäristöjärjestöt. Kysymyksenasettelu on selkeä: onko ympäristövaatimusten huomioon ottaminen ainoastaan yritysten kilpailukyvyyn este, vai voiko se myös tarjota mahdollisuuden kehittää uusia ammattialoja ja markkinoita ja uutta tekniikkaa?

1.11 Suuri yleisö, hallitukset, talouselämä ja ammatilliset järjestöt, kuluttajat ja ympäristöjärjestöt eivät voi enää tyytyä hyvää tahtoa uhkuviin teoreettisiin keskusteluihin, jotka eivät kanna hedelmää käytännössä. Nyt odotetaan tarkkoja analyysejä ja konkreettisia esimerkkejä, sillä politiikassa on perimmiltään kysymys todellisuudesta, vaikka sen yläpuolella tuleekin olla suuntaa viitoittava ihanne. Tästä lähestymistavasta on hyvänä

esimerkinä Euroopan paperiteollisuuden kestävän kehityksen strategia.

2 Ympäristö — taloudellinen mahdollisuus?

2.1 Kysymyksen avulla pohditaan yhtäältä sitä, edellyttääkö tiettyjen talouden alojen kehitys laadukasta luonnon- tai perinympäristöä, ja toisaalta sitä, voidaanko ympäristöteknologian avulla todella edistää Lissabonin strategian mukaisten taloudellisten ja sosiaalisten kehitystavoitteiden saavuttamista. Samalla pohditaan rehellisesti, ovatko ympäristövaatimukset ja -rajoitukset vain talouskasvun, kilpailukyvyyn ja siis työllisyyden esteitä.

2.2 Matkailu ja vapaa-ajan palvelut edellyttävät aivan ilmeisesti laadukasta ympäristöä. Euroopassa on kokonaisia alueita ja valtioitakin, joiden taloudellinen ja sosiaalinen kehitys riippuu suurelta osin matkailusta. Laadukas ympäristö on kyseisten yhteisöjen tasapainon ehdoton edellytys. Maisemien vioittuminen, kohtuuttoman kiinteistökeinottelun tuhoisat vaikutukset kaupunkeihin, luonnon pilaantuminen ja valtamerialueiden saastuminen aiheuttaisivat — ja aiheuttavat — peruuttamattomia taloudellisia katastrofeja. Vastaavassa tilanteessa ovat kalastuksen, maatalouden ja metsästyksen kaltaiset alat. Tulee pohtia, voitaisiinko ympäristöteknologian avulla edistää kasvua ja innovointia ja miten ympäristöteknologian kehittämiseen ja levittämiseen voitaisiin kannustaa kilpailua kohtuuttomasti vääristämättä.

2.3 Uusien tuottajamaiden väestö haluaa aivan oikeutetusti saavuttaa teollisuusmaihin verrattavissa olevat elämänolot. Jos tällainen kehitys toteutuisi vallitsevissa teknisissä ja taloudellisissa olosuhteissa, luonnonvarat ja ympäristö joutuisivat koetukselle. Nyt tarvitaan siis todellista teknologista vallankumousta. Ongelmaa ei voida ratkaista pienten innovaatioiden avulla. Käytännössä 80 prosenttia maailman väestöstä haluaisi saavuttaa elintason, joka rikkaimmalla viidenneksellä jo on. Vallitseva tilanne, joka voi osoittautua katastrofaaliseksi, ei siis voi enää pysyä ennallaan, mutta pessimistisimpien ennusteiden kohtuutonta yleistämistä tulee kuitenkin välttää. Tietyt ilmiöt, kuten jäätiköiden sulaminen, biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuvat uhat, metsien väheneminen ja tulvat, osoittavat ympäristön muuttuneen maailmanlaajuisesti. Muutoksen ovat aiheuttaneet sekä luonnolliset syyt että ihmisen toiminta. Toimet, joihin on ryhdytty kielteisten ympäristövaikutusten torjumiseksi, kuten happamien sateiden vähentämiseksi rikinpoistotekniikoin, ovat osaltaan huomattavasti edistäneet Euroopan metsien säilymistä. Ympäristötahojen oikea-aikaiset, joskin toisinaan liioitellut varoitukset, ovat monesti herättäneet viranomaiset ja kansalaiset toimimaan. Kaikkien asianomaisten tahojen on edelleen pyrittävä kehittämään tasapainoista ennalta ehkäisevää ympäristönsuojelua.

2.4 Teollisuuden tuotantotekniikoita pohdittaessa on korostettava, että maatalouden tuotantotekniikoilla, liikenteellä ja energiantuotantotavoilla on huomattavia ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Innovointi ja ympäristöteknologia koskevat myös näitä elintärkeitä talouden aloja.

2.5 Tieteen ja tekniikan kehityksellä ja muutoksilla on väistämättä sosiaalisia seurauksia. Mikä pätee kaikkiin innovaatioihin, pätee myös ympäristöteknologiaan ja erityisesti sellaisiin ympäristötekniikoihin, joilla korvataan perinteisiä ja toimiviksi havaittuja, mutta ympäristöä kuormittavia tekniikoita. Muutoksia tulee valmistella ajoissa, ja tässä yhteydessä tulee kehittää etenkin ammatillista perus- ja täydennyskoulutusta. Ympäristönsuojelua ei tule nähdä työttömyyttä lisäävänä tai teollisuustoimintaa vähentävänä tekijänä, sillä se perustuu vakaisiin ja hyvin suunniteltuihin menettelytapoihin ja välineisiin. On siis huolehdittava siitä, että ympäristölainsäädäntöä valmistelevat tahot ja talous- ja yhteiskuntaelämän edustajat käyvät jatkuvasti vuoropuhelua voidakseen asianmukaisesti ennakoita ja arvioida kaavailtujen toimenpiteiden vaikutuksia — myös kielteisiä — taloudelliseen toimintaan ja työllisyyteen.

2.6 Edessä on siis todellinen teknologinen haaste. Eurooppa pystyisi tieteellisten ja teknisten valmiuksiensa ansiosta toimimaan uranuurtajana laajamittaisten ympäristöinnovaatioiden kehittämisessä, jos poliittista tahtoa olisi. Ympäristönsuojelu ei ole tietenkään ilmaista, mutta tässä asiassa toimettomuus näyttäisi koituvan toimintaa kalliimmaksi.

3 Mitä ympäristöteknologia tarkoittaa?

3.1 Ympäristöteknologiaa on käytännössä kahdenlaista:

- tekniikat, joiden avulla parannetaan teknisiä prosesseja ja tuotantomenetelmiä siten, että niistä tulee aiempaa puhtaampia ja että ne kuormittavat ympäristöä aiempaa vähemmän; esimerkkejä ovat mm. katalysaattorit, tehtaiden savupiippuihin asennettavat suodatinjärjestelmät sekä energiatehokkuutta parantavat tekniikat
- tekniset innovaatiot, jotka on varta vasten suunniteltu ympäristöä vähän kuormittaviksi ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisiksi; esimerkkejä ovat mm. tuulivoimalat, lämmön ja energian yhteistuotanto, polttokennot ja (LED- eli hohtodioditekniikkaan perustuvat) uuden sukupolven sähkölamput.

3.1.1 Ennalta ehkäisevän teknologian ja korjaavan teknologian välille ei aina ole helppo vetää rajaa. Yhdennetyt tuotepoliittikan⁽¹⁾ periaatteet sekä ympäristön pilaantumisen ehkäise-

misen ja vähentämisen yhtenäistämistä koskevan direktiivin⁽¹⁾ periaatteet ovat erittäin tarkoituksenmukaisia ja hyödyllisiä. Niihin liittyy kestäväen kehityksen strategian mukaisesti sekä korjaavia toimia että pyrkimyksiä ongelmien ennaltaehkäisyyn. On selvää, että kun tuotteiden valmistusta pohdittaessa otetaan huomioon niiden koko elinkaari, ryhdytään soveltamaan tekniikoita, jotka vastaavat aiempaa paremmin kestäväen kehityksen periaatteita.

3.2 Tässä yhteydessä tulee korostaa, että molemmat teknologiatyypit vaikuttavat ympäristöön myönteisesti ja voivat luoda taloudellista toimintaa ja työpaikkoja.

3.3 ETSK on useaan otteeseen korostanut, että nk. ympäristöteollisuutta tulee tarkastella kokonaisuutena, ja palauttanut mieleen, että haasteena on myös ”tehdä kaikesta tuotannosta ja kaikista tavaroista asteittain entistä parempia ympäristön ja resurssien käytön näkökulmasta”⁽²⁾.

3.4 Ympäristötekniikat voidaan jakaa neljään ryhmään: prosessien loppuvaiheeseen liittyvät tekniikat, sulautetut tekniikat, progressiiviset tekniikat ja radikaalit uudistukset (esim. kloorittomat kemikaalit). Usein katsotaan, että sulautettujen ja radikaalien tekniikoiden avulla voidaan saavuttaa pitkän aikavälin kilpailuetuja. Ongelmana on se, että markkinoilla vallitsevan kovan kilpailun vuoksi yritykset eivät vieläkään voi tehdä pitkän aikavälin valintoja. Ne soveltavat pikemminkin progressiivisia menetelmiä, joiden avulla voidaan kuitenkin varmistaa, että ympäristöä koskevat parannukset leviävät laajalle niiden normaalien investointisykliensä yhteydessä.

3.5 Teollisuuden ja palvelualojen energiatehokkuus on parantunut ja parantuu jatkuvasti, ja sen ansiosta myös ympäristö on yhä paremmassa kunnossa. Etenkin uusien tuottajamaiden voimakkaan talouskasvun takia ympäristöön ja luonnonvaroihin kohdistuu kuitenkin yhä enemmän paineita tekniikan kehityksestä huolimatta.

4 Haittaavatko ympäristövaatimukset talouskehitystä?

4.1 Kolmen viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana kasvuun vaikuttavia tekijöitä on ollut monimutkaisempaa arvioida kuin niitä edeltäneinä kolmena voimakkaan talouskasvun vuosikymmenenä; yritykset ovat voineet parhaiten varmistaa tulevaisuutensa ja myös osakkaidensa etujen noudattamisen, jos ne ovat pystyneet innovoimaan ja takaamaan tuotteidensa ja tuotantoprosessiensa laadun — asiakkaiden, ympäristön ja työntekijöidensä näkökulmasta.

⁽¹⁾ EUVL C 80, 30.3.2004.

⁽²⁾ EUVL C 32, 5.2.2004.

4.2 Jo ennen sääntelytoimien käynnistämistä yhä useammat yritykset sitoutuivat kestäväan kehitykseen ja päättivät julkistaa tiedot siihen liittyvistä toimistaan sekä saavuttamistaan tuloksista. Yritysten asiakkaat, kansalaisyhteiskunta, markkinat ja suuri yleisö ovat yhä kiinnostuneempia kyseisistä toimista.

4.3 Talouden globalisoitumisesta johtuvissa tiukoissa kilpailuololoissa myös ympäristön laadusta ja sosiaalisesta tasapainosta on tullut ratkaisevia tekijöitä työntekijöiden ja sijoittajien kiinnostuksen herättämiseksi ja säilyttämiseksi. Nämä tekijät on tärkeää ottaa huomioon WTO-neuvotteluissa.

4.4 Voidaan siis todeta, että yrityksen toimintakyky kestäväan kehitykseen liittyvissä asioissa on yhä selkeämmin valtti kansainvälisessä kilpailussa ja sijoittajien mielenkiinnon herättämisessä.

4.5 Ympäristövaatimukset eivät siis yleensä haittaa kilpailukykyä ja talouskehitystä, vaikka niin joskus liian kevein perustein väitetään. Markkinat ovat jo vastanneet lukuisiin lainsäädännön asettamiin ympäristöhaasteisiin; esimerkiksi niistä ovat veden laatua ja jätteenkäsittelyä koskevat vaatimukset. Kyseisillä aloilla ympäristötekniikoita kehitetään jatkuvasti. Vastaamalla haasteisiin taloudellisesti kannattavalla tavalla ympäristöpalveluyritykset ovat luoneet ja säilyttäneet työpaikkoja. Esim. Ranskassa jätteenkäsittelyalalle arvioidaan syntyneen 300 000 työpaikkaa.

4.6 Luonnonvarojen säästämiseksi on kehitetty uusia tekniikoita, jotka ovat aiempaa säästeliämpiä ja edullisempia. Esim. paperiteollisuuden vedenkäyttö on pienentynyt huomattavasti viime vuosina. Kun paperitonin valmistukseen tarvittiin 15 vuotta sitten lähes sata kuutiometriä vettä, sitä tarvitaan nykyisin keskimäärin vain noin 48 m³. Myös saastepäästöjä on vähennetty lähes 90 prosenttia. Hyöty on sekä ekologinen että taloudellinen.

4.7 Kuten edellä jo todettiin, matkailu- ja vapaa-aika-ala on hyvin riippuvainen luonnon- ja perinneympäristön laadusta. Ympäristövaatimukset eivät tässä yhteydessä haittaa kilpailukykyä ja talouskehitystä vaan ovat kilpailukyvyyn ja talouskehityksen keskeisiä edellytyksiä. Matkailuala on hyvin tärkeä lukuisien Euroopan unionin jäsenvaltioiden taloudelle. Esim. vuonna 2003 matkailutulot olivat Espanjassa 41,7 miljardia dollaria, Ranskassa 36,6 miljardia dollaria, Italiassa 31,3 miljardia dollaria, Saksassa 23 miljardia dollaria, Yhdistyneessä kuningaskunnassa 19,4 miljardia dollaria, Itävallassa 13,6 miljardia dollaria ja Kreikassa 10,7 miljardia dollaria. On huomattava, että ympäristötavoitteet voivat olla myös ristiriitaisia: esim. tuulipuistojen rakentaminen saattaa vaarantaa maisemien ja ympäristön suojelua. On myös muistettava, että matkailu, joka on luonteensa vuoksi sidottu tiettyihin alueisiin, tasapainottaa

huomattavasti maksutasetta useissa jäsenvaltioissa ja luo työllisyyttä.

4.8 Ympäristösäännösten tulee kuitenkin olla suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Sääntelyn taloudelliset kustannukset eivät saa olla epäsuhdassa odotettavissa olevaan sosiaaliseen ja ympäristöhyötyyn. ETSK on kuitenkin täysin tietoinen laskelmiin liittyvistä vaikeuksista. Kuinka esimerkiksi määriteltäisiin ihmisten terveyden hinta? On selvää, että ympäristötoimien ja niiden avulla vältettävien haittojen kustannusten tulisi olla todellisessa tasapainossa. Kaikkien osapuolten on myös kyettävä osallistumaan lainsäädännön soveltamiseen. Jos nämä näkökohdat jätettäisiin huomiotta, tulokset voisivat olla odotettuun nähden päinvastaiset: lainsäädäntöä olisi vaikea soveltaa taloudellisten ja sosiaalisten ongelmien ja kuluttajien vastustuksen vuoksi.

4.8.1 Mielenkiintoisena esimerkkinä ovat autoalan yritykset, joiden toimintaympäristö on ahdas ja joilla ei ole paljoakaan liikkumavaraa, sillä kilpailupaineet ovat erittäin suuret ja ympäristönäkökohdat vaikuttavat kuluttajakäyttäytymiseen vain toissijaisesti hinta-, mukavuus- ja turvallisuuskysymysten jälkeen. Tällaisissa oloissa ympäristötekniikoiden käyttöönotto etenee asteittain ja pikemminkin jatkuvien parannusten muodossa. Suuret teknologiset mullistukset olisivat nykytilanteessa niin kalliita, ettei niille löytyisi todellisia markkinoita. Bensiinillä ja sähköllä kulkeva hybridauto Toyota Prius on kuitenkin hyvä esimerkki kuluttajien muuttuvista asenteista. Auton tuotantoa on hiljattain lisätty 50 prosentilla maailmanlaajuisen kysynnän tyydyttämiseksi. Maailmanlaajuisen autotuotantoon verrattuna absoluuttinen lisäys on suhteellisen pieni, mutta tällainen tieto on kuitenkin rohkaiseva.

4.8.2 Hiukkassuodattimiin liittyy mielenkiintoisia kysymyksiä. Dieselmoottorien hiilidioksidipäästöt ovat bensiinimoottorien vastaavia päästöjä 25 prosenttia pienemmät, mutta niiden päästöt sisältävät terveydelle haitallisia hiukkasia. Hiukkassuodatin aiheuttaa noin 500 euron lisäkustannukset (5–10 prosenttia pienen ajoneuvon hinnasta). Kunnes hiukkassuodattimet määrätään lailla pakollisiksi, valmistajilla on kaksi mahdollisuutta: tarjota hiukkassuodatin lisävarusteena tai asentaa se kaikkiin ajoneuvoihin ja tinkiä voittomarginaalista, sillä hintojen korottaminen olisi markkinatilanteen takia vaikeaa. Käytännössä 90 prosenttia saksalaisista autonostajista halusi hiukkassuodattimen, mutta muualla Euroopassa osuus oli vain 5 prosenttia! Eräät valmistajat⁽¹⁾ ovatkin päättäneet asentaa ajoneuvoihin hiukkassuodattimen asteittain ja siis tinkiä voittomarginaalistaan, mutta näin ei voida jatkaa loputtomiin etenäkään tiukan kansainvälisen kilpailun vallitessa. Hiukkassuodatinten käyttö tietenkin yleistyy aikanaan, mutta asiakkaiden — erityisesti pienten ajoneuvojen ostajien — ostovoiman mukaan.

(¹) Esimerkiksi PSA ja Opel.

Esimerkki osoittaa selvästi, että ympäristöteknologian markkinat syntyvät joko siten, että valveutunut kuluttaja näkee sijoi- tuksesta hänelle itselleen tai ympäristölle koituvan hyödyn, tai lakeja säätämällä. Suuri osa tähänastisista onnistuneista ympä- ristönsuojelutoimista perustuu asiaa koskevaan lainsäädäntöön, ja juuri autoteollisuus tarjoaa siitä hyvän esimerkin (esim. kolmitiekatalyysaattorin käyttöönotto).

4.8.3 Autoalalla on käytettävissä muitakin ympäristöteknolo- logisia innovaatioita: sähkökäynnisteiset ajoneuvot, kierrätyksen parantaminen, meluntorjunta ja turvallisuuden parantaminen. Suurimpana kysymyksenä ovat teknologiasta koituvat kustan- nukset.

4.8.4 Autoalan esimerkin perusteella voidaan päätellä, että ympäristöteknikat yleistyvät vain, jos ne ovat taloudellisesti toteuttamiskelpoisia. Vaikuttavuus edellyttää kuitenkin suuria massoja. Markkinoilla, joilla on paljon kilpailua, ympäristötekn- iikoiden käyttöönotto tapahtuu asteittain ja pitkällä aikavälillä. Tarvitaan siis vankkoja ja dokumentoituja vaikutustenarvioin- teja, joissa otetaan huomioon sekä unionissa vallitseva että kansainvälinen ympäristö- ja markkinatilanne.

4.8.5 Toinen esimerkki suhteellisuuden merkityksestä ovat prosessiteollisuuden — metalli-, kemian-, massa-, paperiteolli- suus jne. — haasteet. Kyseisillä teollisuudenaloilla vallitsee ankara maailmanlaajuinen kilpailu, ja ne ovat erityisen tiiviissä vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kyseisten teollisuuden- alojen tuotantoyksiköt EU:ssa ovat vertailututkimusten mukaan yleensä hyvin ympäristötehokkaita eli niiden raaka-aineiden ja energian käyttö sekä päästöt ovat niin alhaisia kuin on tekni- sesti mahdollista. Mainittuja teollisuudenaloja koskeva ympäris- tölainsäädäntö on maailman tiukin. Entistä parempia ympäris- tönsojelutuloksia voidaan saavuttaa asteittain investoimalla uusimpaan ja tehokkaimpaan teknologiaan, mikä edellyttää, että kyseiset yritykset ovat kilpailukykyisiä maailmanlaajuisilla markkinoillaan. Olennaista on, että ympäristönsuojelun tason parantamisen edellytetään tapahtuvan sopusoinnussa teknisen kehityksen ja kunkin teollisuudenalan investointisykliin kanssa. Jos vaatimuksia kiristetään liian nopeasti, lisäkustannustaakka tai toteutuskelpoisen tekniikan puute voivat uhata EU:n kilpai- lukykyä ja toiminnan jatkuvuutta.

5 Miten voidaan kehittää innovatiivista ympäristöteknolo- giaa?

5.1 Jos innovatiivisella ympäristöteknologialla tarkoitetaan tekniikoita, joissa otetaan — toisin kuin nk. piipunpääteknolo- giassa — suunnitteluvaiheesta alkaen huomioon ympäristönä-

(¹) Citélum.

(²) Shanghai Communication Technology Developments Co. Ltd.

kökohdat ja pyritään minimoimaan luonnonvarojen kulutus, on tunnustettava, että se on vielä alkutaipaleellaan ellei vielä kokeiluvaiheessa.

5.2 Tilanteet vaihtelevat lisäksi huomattavasti. Tuulivoimala- tekniikkaa sekä lämmön ja energian yhteistuotantoa on jo koeteltu ja ryhdytty kehittämään teollisesti sen ansiosta, että niillä on pysyvät, sääntelyllä hyvin tuetut markkinat. Ne voivat kuitenkin vain täydentää muita energiantuotantomuotoja. Vasta avautuneet uuden sukupolven (LED- eli hohtodioditeknikkaan perustuvat) sähkölamppujen markkinat voivat kehittyä lupaa- viksi tekniikan edistyessä. Esimerkiksi Shanghaissa sijaitseva *Oriental Pearl Tower* (480 m) on valaistu öisin kyseisellä mene- telmällä, jonka on toteuttanut eräs eurooppalainen pk-yritys (¹) kiinalaisen yrityksen (²) valmistamalla LED-lamppuryhmillä. Kalvotekniikan soveltamista vedenpuhdistuksessa vasta tutki- taan. Muitakin käyttökelpoisia ympäristöteknikoita on, mutta niitä sovelletaan vain rajallisesti.

5.3 Tällainen epäyhtenäinen tilanne edellyttää siis asianmu- kaisia rahoitus-, tietojenvaihto- ja verkottumisvälineitä tai oikeudellisia ja verotuksellisia välineitä. Lisäksi tulee pystyä erottamaan joukosta todella lupaavat ympäristöteknikat, jotta varoja ei menisi hukkaan.

5.4 Mahdolliset rahoitukselliset, verotukselliset ja sääntelyvä- lineet liittyvät innovatiivisten ympäristöteknikoiden toteu- tuksen eri vaiheisiin seuraavasti:

- tutkimuksen, toteutettavuusselvitysten ja yrityshautomoiden tukeminen
- aloitusvaiheen riskipääoma
- kehittälyvaihetta varten korkotuetut tai tavalliset lainat
- markkinoiden vakiinnuttamista varten verokannustimet
- ympäristöverot, jotta ympäristöä kuormittavat tekniikat saataisiin pois käytöstä, mikäli vaihtoehtoisia tekniikoitakin on, ja jotta voidaan tukea ympäristöalan tutkimusta.

Todettakoon esimerkkinä, että maatalousperäisten, omakustan- nushinnaltaan öljytuotteita korkeampien polttoaineiden (dies- terien) markkinat eivät kasva Ranskassa, koska niitä verotetaan yhtä raskaasti kuin öljytuotteita. Kyseisten polttoaineiden tuotannon ja käytön lisäämiseksi voitaisiin joko asettaa niille alhaisempi verokanta tai määrätä sääntelyn avulla, että niitä tulee sekoittaa tietyssä suhteessa tavanomaisiin polttoaineisiin. Kyse on taloudellisten kustannusten, vältettävän haitan ja ekolo- gisen hyödyn tasapainottamisesta.

5.5 Lisäksi tulee kehittää verkostoja, joissa vaihdetaan kokemuksia ja tietoja parhaista käytänteistä ja uudesta teknologiasta. Se on erityisen tärkeää yrittäjille ja julkisyhteisöjen vastuuhenkilöille, jotka tarvitsevat luotettavia ja tehokkaita, päätöstentekoa helpottavia välineitä voidakseen tehdä perusteltuja valintoja perinteisten, toimiviksi havaittujen ja "varmojen" tekniikoiden ja toisaalta ympäristöä vähemmän kuormittavien mutta vähemmän tunnettujen ja testattujen tekniikoiden välillä.

5.6 Verkostojen kehittäminen on erityisen tärkeää, mikäli ympäristöteknologiaa on tarkoitus levittää ja kehittää julkisten hankintojen yhteydessä. Julkisiin hankintoihin tulee kohdistaa huomiota, mutta myöskään yksityisyrittäjiä, jotka pystyvät toimimaan julkisia tahoja joustavammin ja ripeämmin, ei saa jättää huomiotta. Joissakin yrityksissä kestävä kehityksen periaatteiden noudattaminen on jo nyt yhtenä tavarantoimittajien valintaperusteena, ja yhä useammassa hankintasopimuksissa edellytetään tavarantoimittajilta sitoutumista kestävä kehitystä koskeviin vaatimuksiin. Lisäksi yritykset järjestävät asiakkailleen kestävä kehitystä käsittelevää koulutusta.

5.7 Ympäristötekniikoita tulee lisäksi tukea ja levittää ympäristömerkkien sekä erilaisten hinta- ja hyvitysjärjestelmien avulla.

5.7.1 Vuonna 1999 käynnistettiin puheenjohtajavaltio Suomen aloitteesta eurooppalaista laatuäkemystä koskevat pohdinnat. Niitä jatkettiin vuonna 2000 Portugalin ja Ranskan puheenjohtajuuskausina. Pohdintojen tuloksena julkaistiin Euroopan laatujärjestön EOQ:n johdolla merkittävä asiakirja. Tiettyjä pohdintojen yhteydessä esille tulleita seikkoja voitaisiin hyödyntää ympäristöteknologiaan liittyvissä kysymyksissä.

6 Kaikkien asia

6.1 Ympäristönsuojelun kehittäminen todelliseksi taloudelliseksi mahdollisuudeksi ei kuulu vain ympäristöasiantuntijoille. Ympäristönsuojelu on jo nyt perustava tekijä niinkin tärkeällä alalla kuin matkailu ja vapaa-ajan palvelut. Perusedellytyksenä ympäristöteknologian onnistumiselle on todellisten markkinoiden luominen ja yritysten nopea reagointi. Yritysten tai ammattialojen toteuttamia vapaaehtoisia aloitteita, jotka koskevat teknologisia innovaatioita ja ympäristönsuojelua, tulisi hyödyntää nykyistä tehokkaammin.

6.2 Yritykset varmasti kiinnostuvat ympäristöteknologiasta ja kehittävät sitä, jos sen avulla voidaan todella säästää energiaa ja raaka-aineita ja siis pienentää tuotantokustannuksia, parantaa yrityksen ja sen tuotteiden julkisuuskuvausta sekä

koherentaa myyntiä ja pienentää ympäristökustannuksia. Yritysten tulee kuitenkin lisäksi tuntea ympäristöteknikat ja pystyä arvostamaan niistä saatavaa hyötyä. Tarvitaan siis verkostoja, joissa vaihdetaan kokemuksia ja tietoja parhaista käytänteistä ja ympäristöteknologiasta yleensä. Tällaisiin verkostoihin voisivat osallistua viranomaiset, ammattialajärjestöt, teknologiakeskukset ja tutkimuslaitokset.

6.3 Liikkeelle on saatava niin yrittäjät ja asiantuntijat kuin asiakkaat ja kuluttajatkin. Ilman heitä ei ole markkinoita. Suurelle yleisölle tulee tehdä selväksi, että ympäristöteknologiasta on hyötyä sekä ympäristönsuojelussa että tuotannossa; muuten se jää taloudellisen kehityksen vähäpätöiseksi, vaikkakin myötätuntoa herättäväksi sivujuonteeksi, johon kansalaisia ei saada mukaan.

6.3.1 Ympäristöpolitiikassa on otettava huomioon toimien talousvaikutukset samalla tavalla kuin talouspolitiikassa on otettava huomioon ympäristövaatimukset. Nämä tekijät on saatava jollakin tavalla vuorovaikutukseen, sillä onnistuminen ei ole mahdollista, jos harjoitettavan politiikan taloudellista toteutavuutta ja positiivisia ympäristövaikutuksia ei oteta huomioon.

6.3.2 Myös ympäristösäännösten ja ympäristöteknologian käyttöönoton sosiaalisia vaikutuksia on pohdittava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lisäksi tulee järjestää tarvittavaa ammatillista koulutusta, jotta säännösten ja teknologian soveltamisesta vastaavilla henkilöillä on mahdollisimman hyvät olosuhteet tehtävänsä hoitamiseksi ja jotta heidän työpaikkansa eivät vaarantuisi.

6.4 Kun runsasväestöiset ja hyvin yritteliäät maat modernisoituvat ja niiden talouskasvu pääsee vauhtiin, on ratkaisevan tärkeää kehittää tehokasta ympäristöteknologiaa laajamittaisesti. Tarvitaan uudenlainen taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kehitysmalli, joka myös toteutetaan käytännössä. Ympäristöteknologian alan erityisasiantuntemuksensa ansiosta Euroopan unionista voisi tulla uusien tuottajamaiden tärkein yhteistyökumppani. Samalla voitaisiin hyödyntää uusien markkina-alueiden tarjoamia kehitysmahdollisuuksia.

6.5 Ympäristöteknologian tutkimuksesta ja kehittämisestä voi tulla yhä merkittävämpi taloudellinen valtti, mistä ovat osoituksena konkreettiset esimerkit progressiivisten, sulautettujen tai jopa radikaalien teknologioiden toteutuksesta. Se on myös välttämätöntä, sillä siitä riippuu maapallon tulevaisuus, eikä kenelläkään ole oikeutta pitää asiaa toisarvoisena. Olemme vastuussa maapallosta, jonka jätämme tuleville sukupolville.

Bryssel 28. lokakuuta 2004

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Anne-Marie SIGMUND

LIITE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Keskustelussa hylättiin seuraava muutosehdotus, joka sai äänestyksessä vähintään neljänneksen annetuista äänistä.

Kohta 1.8

Muutetaan kohta kuulumaan seuraavasti:

"Tällaisia eräiden toimijoiden huolia ja arvosteluja ei voida sivuuttaa kevyesti. ~~Niitä ei kohdisteta periaatteita tai politiikkoja vastaan.~~ Niiden taustalla on eräiden taloudellisten toimijoiden vakaa käsitys siitä, että talouskasvua ja työpaikkojen luontia koskevat vaatimukset ja nykykäytännöt ovat ristiriidassa sellaisen ympäristönsuojelun kanssa, joka aiheuttaa kohtuutonta sääntelyä ja jossa ei oteta huomioon taloudellisen kilpailun realiteetteja. Ongelmat näytävät aiheutuvan täytöntöönpanovälineiden, -menettelyjen ja -strategioiden aliarvioinnista ja vääränlaisesta hallinnoinnista."

Äänestystulos

Puolesta: 46

Vastaa: 71

Pidättyi: 9
